

11.4.2002

312/4/01

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Pekka Päivänsalo

SÄILÖSSÄ PITÄMISEN PERUSTEIDEN KIRJAAMINEN

1 KANTELU

A arvostelee 28.1.2001 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä 9.12.1999 tapahtuneen kiinniottamisen ja säilöön laittamisen osalta. A katsoo, että häntä on menettelyllä estetty siirtämisestä ulosottoviranomaisten häädön yhteydessä talon pihalle kantamia tavaroitaan suojaan sillä seurauksella, että osa tavaroista on vahingoittunut.

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat

Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen partio, johon kuuluivat vanhemmat konstaapelit B ja C, sai 9.12.1999 kello 13.18 tehtävän turvata Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston suorittama A:n häätö tämän asunnosta. Partion saamien ennakkotietojen mukaan A:n käytös oli aikaisemmin ollut uhkaavaa ja hänellä oli asunnossa aseita sekä koira.

B:n antaman selvityksen mukaan A ei ollut tapahtumapaikalla partion mennessä sinne. Hänet tavoitettiin kuitenkin puhelimella ja hän lupasi saapua paikalle. Selvityksen mukaan partio meni tämän jälkeen asuntoon sisälle ja aloitti A:n aseiden etsinnän. Hetken kuluttua A tuli asunnon ulko-ovelle. B kehotti A:ta odottamaan hetken aikaa asunnon ulkopuolella, koska aseita ei ollut vielä löydetty. A:n käytös muuttui kuitenkin aggressiiviseksi ja hän yritti työntää B:n sivuun oviaukosta päästäkseen asuntoonsa sisälle. B ja C ottivat A:ta käsistä kiinni, painoivat hänet seinää vasten ja laittoivat käsiraudat. Tämän jälkeen A toimitettiin kello 14.25 Töölön säilytysasujaan.

Laaditun kiinniottamisen ja säilössä pitämisen kirjaamisen mukaan peruste menettelylle oli poliisilain 20 §:n 3 momentti: *"ulosotto käynnissä asunnossa ja A häiritsee toimitusta, käyttäytyy aggressiivisesti ja uhkaavasti. Tuotu käsiraudoissa. Koira toimitettu pieneläinklinikalle ulosottomiesten toimesta."*

Ulosottoviranomaiset toimittivat tämän jälkeen häätämisen kantamalla A:n tavarat talon pihalle.

A pääsi vapaaksi säilytysasuojasta seuraavana aamuna kello 6.15.

3.2

Oikeudellinen arviointi

3.2.1

Oikeusohjeet

Perustuslain 7 §:n mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta.

Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on turvattu.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Poliisilain 2 §:n 2 momentin mukaan poliisin toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Toimenpiteiden on oltava perusteltuja suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen sekä tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin.

Poliisilain 20 §:n mukaan poliisimiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkauksistaan tai muusta käyttäytymisestään voidaan päätellä, että hän todennäköisesti syyllistyisi henkeen, terveyteen, vapauteen, kotirauhaan tai omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen. (1 momentti) Henkilö saadaan poistaa paikalta myös, jos hän käyttäytymisellään aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. (2 momentti) Jos paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa, henkilö voidaan ottaa kiinni. Kiinni otettu voidaan pitää säilössä niin kauan kuin on todennäköistä, että hän syyllistyy 1 momentissa tarkoitettuun rikokseen tai aiheuttaa häiriötä tai vaaraa, kuitenkin enintään 24 tuntia kiinniottamisesta. (3 momentti)

3.2.2

Kannanotto

Poliisilla on mielestäni sinänsä ollut A:sta saatujen ennakkotietojen ja vanhemman konstaapelin B:n selvityksestä ilmenevän A:n käyttäytymisen perusteella asianmukaiset perusteet A:n säilöön ottamiseen poliisilain 20 §:n 3 momentin nojalla. Säilössä pitämisen perusteiden kirjaamisen osalta menettely antaa kuitenkin aihetta kritiikkiin.

Selvää on, että perusoikeutena turvattua henkilökohtaista vapautta loukkaava vapaudenriistoaika on aina pyrittävä rajoittamaan mahdollisimman lyhyeksi. Säilöön laittamista koskevan päätöksen tehneen vanhemman konstaapelin B:n antamasta selvityksestä ilmenee, että säilöön laittaminen on tapahtunut *"ulosottoviranomaisten suorittaman hädän turvaamiseksi"*. Myös kiinniottamisen ja säilössä pitämisen kirjaamisen mukaan peruste toimenpiteelle on ollut ulosottoimituksen häiritseminen. Saadun selvityksen perusteella jää jossain määrin epäselväksi se, miksi säilössä pitämistä on kuitenkin jatkettu vielä toimituksen päättymisen jälkeenkin. Itäkeskuksen poliisipiirin johtajan ylikomisario D:n antamassa selvityksessä todetaan tältä osin vain lyhyesti, että *"kiinniottoa jat-*

kettiin 10.12.1999 klo 6.15 saakka, koska oli pelättävissä häiriön jatkuminen." Kiinniotettujen tiloissa päivystäjänä toimineet ylikonstaapelit E ja F eivät ole enää muistaneet tätä tapausta. E:n antamanselvityksen mukaan "päivystäjä käy työvuoronsa aikana useaan eri kertaan kiinniotettujen tiloissa ja silloin tarkastetaan kiinniotettujen kunto." F on puolestaan pitänyt varmana, että kiinniottoa on jouduttu jatkamaan seuraavaan aamuun saakka "juuri kiinniottoilmoituksen perusteissa mainitun A:n aggressiivisuuden ja uhkaavan käytöksen takia".

Jos A:n käyttäytyminen on kiinniotettujen tiloissa päivystäjänä toimineiden poliisimiesten katsomin tavoin edellyttänyt säilössä pitämisen jatkamista vielä sen jälkeen, kun alkuperäisenä perusteena ollut häätötoimituksen turvaaminen oli päättynyt, olisi uudesta perusteesta mielestäni pitänyt poliisipäällikön lausunnossa katsotuin tavoin tehdä merkintä kiinniottamisen ja säilössä pitämisen kirjaamiseen. Säilössä pitämisen perusteiden täsmällisen kirjaamisen on tässä asiassa tehnyt erityisen merkittäväksi se, että A:n koti-irtaimisto oli hänen säilöön laittamisensa johdosta jäänyt "taivasalle". Ulosottoviranomaisilla ei ole mitään säännöksiin perustuvaa velvollisuutta huolehtia häätämisen yhteydessä asunnon ulkopuolelle kannetuista tavaroista.

Perusoikeutena turvattuun hyvään hallintoon kuuluu osana viranomaisten palveluperiaate. Se edellyttää mielestäni, että poliisi ottaa tällaisessa tilanteessa tarvittaessa oma-aloitteisestikin esille kysymyksen omaisuuden suojaan saattamisesta ja avustaa pyynnöstä ainakin asiasta ilmoittamisessa sellaiselle henkilölle, jolla on mahdollisuus huolehtia omaisuudesta. Poliisin on osaltaan turvattava perusoikeuksien, kuten omaisuuden suojan toteutuminen. Saadun selvityksen perusteella vaikuttaa siltä, ettei kysymystä omaisuuden suojaan saattamisesta ole otettu tässä tapauksessa millään tavalla esille, vaikka säilössä pitäminen oli jatkunut "yön yli".

Johtopäätökset

Edellä lausutuilla perustella katson, ettei Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksessa ole kirjattu asianmukaisesti perusteita sille, että A:n 9.12.1999 kello 14.25 alkanutta kiinniottamista ja säilöön laittamista on jatkettu vielä sen jälkeen, kun se toimenpide jonka turvaamiseksi kiinniottaminen ja säilöön laittaminen oli alunperin tapahtunut, oli päättynyt. Katson myös, että poliisin olisi tällaisessa tilanteessa otettava esiin kysymys poliisin mahdollisuuksista avustaa omaisuuden suojaan saattamisessa.

En kuitenkaan pidä menettelyä tältä osin kokonaisuutena arvioiden niin vakavana, että asia antaisi minulle aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että saatan käsitykseni menettelyn virheellisyydestä Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen tietoon.

3.3

Toimenpiteet

Saatan käsitykseni menettelyn virheellisyydestä säilössä pitämisen perusteiden kirjaamisessa Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen tietoon otettavaksi huomioon vastaisen varalle. Kiinnitän lisäksi huomiota neuvonta- ja palveluvelvollisuuden osalta lausumaani. Tässä tarkoituksessa lähettän jäljennöksen tästä päätöksestäni Helsingin kihlakunnan poliisilaitokselle.

Selvyyden vuoksi totean, ettei oikeusasiamiehellä ole toimivaltaa määrätä vahingonkorvauksia.

Kantelukirjoituksenne liitteet palautetaan oheisena.